

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
PEDRA CRUZA VILLALÓNA,
predstavljeni 9. septembra 2010¹

1. Komisija s tožbo zaradi neizpolnitve, vloženo na podlagi člena 108(2) PDEU, Slovaški republiki očita, da ni izterjala državne pomoči, glede katere je Komisija ugotovila, da ni združljiva s skupnim trgom, in ki je bila družbi Frucona Košice a.s. (v nadaljevanju: Frucona) v obliki oprostitve davčnega dolga v okviru prisilne poravnave odobrena s pravnomočno sodno odločbo. Spet se torej postavlja vprašanje obsega obveznosti držav članic izterjati pomoči, za katere je Komisija ugotovila, da so nezakonite. Natančneje, postavlja se vprašanje, ali je neizpolnitev te obveznosti mogoče upravičiti s sklicevanjem na nacionalne pravnomočne sodne odločbe, zaradi katerih je v skladu z nacionalnim pravom nemogoče doseči vračilo pomoči.

I – Dejansko stanje

2. Komisija je z Odločbo z dne 7. junija 2006 o državni pomoči C 25/05 (prej NN 21/2005), ki jo je davčna uprava Slovaške republike

odobrila družbi Frucona², ugotovila, da gre pri ukrepih, ki jih je Slovaška republika sprejela v korist družbe Frucona, za državno pomoč, ki ni združljiva s skupnim trgom.

3. Iz navedene odločbe je razvidno, da je družba Frucona, ki je dejavna na področju pridelave alkoholnih pijač, likerjev, brezalkoholnih pijač, sadja in zelenjave v konzervah ter kisa, s tem, da ji je davčni urad v Košicah (v nadaljevanju: davčni urad) v okviru „poravnave“, ki jo je družba sklenila s svojimiz upniki v skladu s postopkom iz zakona 328/91 o stečaju in poravnavi in ki je – tako kot stečajni postopek – namenjena ureditvi finančnega položaja zadolženih podjetij, odpisal davčni dolg v višini 416.515.990 SKK (11 milijonov EUR), prejela državno pomoč. Cilj tega postopka, ki ga je začela zadolžena družba, je doseči poravnavo z upniki, na podlagi katere družba poplača del dolgov v zameno za odpust preostalega zneska dolga. To poravnavo

1 – Jezik izvirnika: španščina.

2 – Notificirana pod dokumentarno številko C (2006) 2082 in objavljena v UL 2007, L 112, str. 14.

mora v vsakem primeru potrditi sodni organ, pristojen za nadzor nad postopkom.

Frucona, protipravna. Natančneje, Komisija je v odločbi z dne 7. junija 2006 ugotovila:

4. Družba Frucona je 8. marca 2004 pri Krajski sodišči v Košicah, pristojnem okrožnem sodišču, vložila predlog za prisilno poravnavo, ki se je nanašal na več dolgov, med drugim tudi na neplačane trošarine na alkohol. Navedeno sodišče je 14. julija 2004 ob soglasju davčnega urada odobrilo postopek prisilne poravnave. Odobritev okrožnega sodišča je s sklepom z dne 25. oktobra 2004 naknadno potrdilo Najvišji sodišče republike³.

„Člen 1

Državna pomoč v višini 416.515.990 SKK, ki jo je Slovaška republika zagotovila družbi Frucona Košice a.s., je nezdružljiva s skupnim trgov.

5. V skladu s prisilno poravnavo je morala družba Frucona v enem mesecu vrniti 35 odstotkov dolga, preostalih 65 odstotkov pa so ji njeni upniki odpustili. Davčni dolg družbe Frucona je znašal 640.793.831 SKK (16,86 milijona EUR). Na podlagi poravnave je davčni urad lahko zahteval plačilo 22.427.7841 SKK (5,86 milijona EUR), tako da je oproščen davek znašal 416.515.990 SKK (11 milijonov EUR). Opozoriti je treba, da je po plačilu dogovorjenih zneskov družba Frucona nadaljevala svojo gospodarsko dejavnost.

Člen 2

1. Slovaška republika sprejme vse potrebne ukrepe, da se od upravičenca izterja nezakonito odobrena pomoč iz člena 1.

6. Po preučitvi zadevne oprostitve davka je Komisija ugotovila, da (a) je bil davčni urad pravno in gospodarsko v boljšem položaju kot zasebni upniki in (b) je oprostitev davka, ki jo je Slovaška republika priznala družbi

2. Izterjava se opravi takoj in v skladu s postopki nacionalnega prava, če dovoljujejo takojšnjo in učinkovito izvršitev te odločbe.

3. Znesek, ki ga je treba izterjati, vključuje obresti za celotno obdobje od dne, ko ga je družba Frucona Košice a.s. dobila na voljo, do dejanske izterjave tega zneska.

4. Obresti se izračunajo v skladu z določbami iz poglavja V Uredbe Komisije (ES) št. 794/2004 z dne 21. aprila 2004 o izvajanju Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 [...]. Obrestna mera se izračuna na podlagi obrestno obrestnega računa za celo obdobje iz odstavka 3.

Člen 3

V dveh mesecih od obvestila o tej odločbi Slovaška republika obvesti Komisijo o ukrepih, ki jih je sprejela za izvršitev te odločbe. Informacije predloži z uporabo vprašalnika, priloženega v Prilogi I k tej odločbi.“

7. Družba Frucona je 12. januarja 2007 pri Splošnem sodišču vložila tožbo, s katero je predlagala, naj se odločba Komisije razglasi za nično, ni pa predlagala sprejetja začasne odredbe. Slovaška republika ni vložila tožbe. O zadevni tožbi še ni bilo odločeno, sodna obravnava v tej zadevi pa je bila opravljena decembra 2009.

8. V okviru izvršilnih ukrepov, ki jih je sprejela tožena država članica, je davčni urad 4. julija 2006 zahteval, naj družba Frucona v osmih dneh vrne nezakonito pomoč skupaj z obrestmi. Ker družba zahteve ni izpolnila, je davčni urad 21. julija 2006 pri okrajnem sodišču Košice II vložil tožbo.

9. Okrajno sodišče Košice II je s sodbo z dne 11. junija 2007 zavrnilo tožbo davčnega urada, ker je menilo, da družba Frucona nima obveznosti vrniti pomoč. Sodišče je menilo, da (a) je dolg družbe Frucona nasproti davčni upravi s tem, da je družba v skladu s pogoji, določenimi v okviru prisilne poravnave, plačala dolgovan znesek, prenehal *ex lege*; (b) čeprav bi Komisija od Slovaške republike zahtevala, naj sprejme vse potrebne ukrepe za izterjavo pomoči, davčna uprava od prejemnice pomoči ne bi imela pravice zahtevati vračila dolga; (c) prav tako ni mogoče sprejeti, da je prejemnica pomoči to obvezana vrniti po zakonu, saj se mora v skladu s členom 26(1) zakona 231/1999 Rec. o državnih pomočeh prejemnik pomoči zavedati, da mu je bila dodeljena pomoč; ker pa je davčna uprava delovala v mejah veljavne zakonodaje, prejemnica pomoči ni mogla domnevati, da ji je bila dodeljena nezakonita pomoč.

10. Sodbo okrajnega sodišča je s sodbo z dne 21. aprila 2008 potrdilo okrožno sodišče v Košicah; pri tem je pritrdilo razlogovanju prvostopenjskega sodišča in poleg tega navedlo, da (a) odločbe o prisilni poravnavi ni mogoče spremeniti, ker je postala pravnomočna; (b) Komisija ni spoštovala določb notranjega prava, ki urejajo kolizijo med postopkom prisilne poravnave in postopkom izvršbe; in (c) načelo neodvisnosti sodišč utemeljuje, med drugimi, načelo samostojne presoje dejstev, v okviru katerega so nacionalna sodišča – zaradi izvedenskega mnenja, ki naj ga Komisija ne bi imela na voljo – ugotovila, da je znesek,

ki je dolgovan davčni upravi in določen v poravnavi, sorazmeren.

11. Z dopisom z dne 2. julija 2008 je davčna uprava generalnemu državnemu tožilcu Slovaške republike predlagala vložitev izrednega pravnega sredstva. Komisija v tožbi navaja, da o tem nima podrobnejših podatkov.

12. Med postopkom je Komisija večkrat pozvala k takojšnji in učinkoviti izpolnitvi svoje odločbe ter grajala presojo slovaških organov, da je treba zadevo predložiti sodnemu organu, namesto da bi odločbo izpolnili neposredno na podlagi nacionalnega prava.

njenimi upniki. (B) Odločba Komisije družbe Frucona ne zavezuje neposredno, ampak nalaga Slovaški republiki – nanjo je namreč naslovljena – naj sprejme vse ukrepe, potrebne za izterjavo nezakonito dodeljene pomoči. Ker gre pri odločbi Komisije torej za „tujo“ upravno odločbo, iz nje za družbo Frucona ne more izhajati obveznost vračila pomoči in je zato ni mogoče izvršiti v okviru nacionalnih postopkov.

14. Po različnih izmenjavah mnenj in opominih, poslanih po izteku dvomesečnega roka, določenega v odločbi za sporočitev ukrepov, ki so bili sprejeti in namenjeni za njeno izvršitev, je Komisija ugotovila, da Slovaška republika ni takoj in učinkovito izvršila odločbe, in se zato odločila vložiti to tožbo.

II – Trditve strank

13. Zoper navedeno so slovaški organi navedli dva vsebinska razloga: (A) za izterjavo pomoči je bil sodni postopek nujen, saj v slovaškem davčnem pravu ni pravne podlage za izterjavo terjatve davčne uprave, ki je bila odpisana na podlagi prisilne poravnave, zaradi česar je bilo nujno pridobiti izvršilni naslov. V skladu s slovaškim pravom upravna odločba davčnega urada ne more „razveljaviti“ odločbe sodišča, pristojnega za nadzor nad prisilno poravnavo med družbo Frucona in

15. Komisija najprej navaja sodno prakso, v skladu s katero je odprava nezakonite pomoči z njeno izterjavo logična posledica ugotovitve nezakonitosti te pomoči (sodbi z dne 21. marca 1990 v zadevi Belgija proti

Komisiji⁴, točka 66, in z dne 21. marca 1991 v zadevi Italija proti Komisiji⁵, točka 41). Navaja tudi sodno prakso, v skladu s katero je namen obveznosti države članice, da odpravi pomoč, ki jo Komisija šteje za nezdružljivo s skupnim trgom, vzpostavitev prejšnjega položaja, saj prejemnik pomoči, ki te ne vrne, pridobi neupravičeno konkurenčno prednost (sodba z dne 5. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Franciji⁶, točka 47).

organi – sprejetje vseh ukrepov, primernih za zagotovitev izvršitve odločbe, ne zadostuje, saj se mora z uporabljenimi ukrepi zagotoviti takojšnja in učinkovita izvršitev. V vsakem primeru pa se postopki notranjega prava za izvršitev odločbe lahko uporabijo le, če omogočajo izvršitev odločbe pod navedenimi pogoji (zgoraj navedena sodba Komisija proti Franciji, točka 49, in sodba z dne 12. maja 2005 v zadevi Komisija proti Grčiji⁸, točki 35 in 44).

16. Komisija z navedbo člena 288 PDEU opozarja na obvezujočo naravo odločbe in na posledice, ki iz tega izhajajo za državo, na katero je naslovljena (sodba z dne 26. junija 2003 v zadevi Komisija proti Španiji⁷, točka 21), ter pojasnjuje, da slovaški organi po 29 mesecih od prejetja odločbe še vedno niso izterjali pomoči, dodeljene družbi Frucona, ki je tako obdržala konkurenčno prednost, ki naj bi bila odpravljena prav s to odločbo.

17. Komisija zato meni, da Slovaška republika ni izpolnila obveznosti iz odločbe in iz člena 14(3) Uredba Sveta (ES) št. 659/1999 ter da – v nasprotju s tem, kar trdijo slovaški

18. Komisija opozarja, da ker Splošno sodišče ni odločilo o odložitvi izpodbijane odločbe v skladu s členom 278 PDEU (tega niso predlagali niti družba Frucona niti slovaški organi), tožba za razveljavitev, ki jo Splošno sodišče obravnava, ne vpliva na izvršljivost neizpolnjene odločbe. Komisija meni, da razlogi, ki so jih v obravnavanem primeru navedla nacionalna sodišča, pomenijo oviro za učinkovito in takojšnjo izvedbo te odločbe; poleg tega Komisija graja zlasti utemeljitev, da družba Frucona ni mogla vedeti, da je bila oprostitve dela njenega davčnega dolga oblika državne pomoči, saj se poleg tega, da sklicivanje na nepoznavanje na področju državnih pomoči ni upošteveno (sodba z dne 20. septembra 1990 v zadevi Nemčija proti Komisiji⁹, točka 14), ravno po zakonu 231/1999 – v različici, veljavni v času nastanka dejanskega stanja – ki ga navajajo slovaški organi, davčna

4 – C-142/87, Recueil, str. I-959.

5 – C-305/89, Recueil, str. I-1603.

6 – C-232/05, ZOdl., str. I-10071.

7 – C-404/00, Recueil, str. I-6695.

8 – C-415/03, ZOdl., str. I-3875.

9 – C-5/89, Recueil, str. I-3437.

olajšava obravnava kot ena od oblik posredne državne pomoči.

upravičitev očitane neizpolnitve; v zvezi s tem navaja ustaljeno sodno prakso iz sodbe Sodišča z dne 18. julija 2007 v zadevi Lucchini¹³, točka 63, in pri tem poudarja, da se slovaški sodni organi do te sodne prakse v svojih stališčih niso opredelili.

19. Komisija prav tako ne sprejema utemeljitve slovaških sodišč, da je davčni dolg prenehal *ex lege*, saj so z zanikanjem obstoja dolga zanikala tudi neposredni učinek odločbe in s tem kršila ustaljeno sodno prakso (sodbi Sodišča z dne 19. junija 1973 v zadevi Carmine Capolongo proti Azienda Agricole Maya¹⁰ in z dne 22. marca 1977 v zadevi Steinike & Weinlig proti Zvezni republiki Nemčiji¹¹).

20. Komisija prav tako zanika upoštevnost okoliščine, da so nacionalna sodišča pri izvažanju neodvisnosti določeno izvedensko mnenje štela za tako pomembno, da so lahko – kot edina pristojna za presojo dejstev – ugotovila, da je znesek davčnega dolga, določen s prisilno poravnavo, sorazmeren. Komisija nasprotno meni, da je po razglasitvi državne pomoči za nezakonito vloga nacionalnih organov omejena na izvršitev zadevne odločbe, pri čemer glede tega nimajo diskrecijske pravice (sodba z dne 20. marca 1997 v zadevi Alcan Deutschland¹², točka 34).

21. Komisija prav tako ne priznava, da je pravnomočnost sodnih odločb, sprejetih v obravnavanem primeru, tehten razlog za

22. Nazadnje Komisija meni, da se v zadevi ni spoštovalo načelo enakovrednosti, saj njena odločba ni bila izvršljiva, medtem ko se za akte slovaške davčne uprave lahko šteje, da so. Pridobitev izvršilnega naslova v sodnem postopku je pomenila, da odločba ni bila izvršljiva ob enakih pogojih kot nacionalne odločbe.

23. Slovaška republika je v odgovoru na tožbo trdila, da na podlagi dobesedne razlage člena 2(1) in (2) odločbe Komisije in, natančneje, zaradi uporabe pojma „vymáhanie“ („récupération“ v francoski različici) namesto pojma „vymoženie“ („recouvrement“ v francoski različici) ni bilo mogoče sklepati – drugače kot trdi Komisija – da je bila obvezana dejansko izterjati plačilo v določenem roku, ampak samo sprejeti vse potrebne ukrepe za njeno izterjavo, kar pa je dejansko storila s tem, da je sprožila ustrezne davčne in sodne postopke, vključno z vložitvijo predloga za uporabo izrednega pravnega sredstva, ki ga

10 – 77/72, Recueil, str. 611.

11 – 78/76, Recueil, str. 595.

12 – C-24/95, Recueil, str. I-01595.

13 – C-119/05, ZOdl. str. I-6199.

je davčni urad 2. julija 2008 naslovil na generalnega državnega tožilca, ki naj bi ga obravnaval med predstavitvijo Splošnemu sodišču odgovora Slovaške republike na tožbo Komisije (8. januarja 2009).

točki 20 in 21); Komisija naj bi tako trdila, da ima njena odločba učinke, ki jih načeloma nimajo niti sodbe Sodišča.

24. Slovaška republika trdi, da je obravnavani primer zaradi okoliščin zelo drugačen od običajnih primerov s področja državnih pomoči: (A) pomoč je bila dodeljena na podlagi odločbe sodnega – in ne upravnega – organa, ki je postala pravnomočna, kar je preprečilo uporabo sodne prakse iz sodbe Lucchini, ki je bila sicer v vsakem primeru razglašena po tem, ko je Slovaška republika začela postopke za izterjavo pomoči; (B) čeprav je v skladu z navedbami Komisije za izterjavo pomoči pristojen organ, ki jo je dodelil, pa ni mogoče zahtevati (za to prav tako ni podlage v pravu Unije), naj ta organ razveljavi pravnomočno sodno odločbo. To ni mogoče niti, kadar je sodbo Sodišča treba izvršiti z retroaktivnim učinkom (razen v tako izrednih okoliščinah, da je mogoče obiti načelo, ki je za pravno varnost tako pomembno kot načelo nespremenljivosti pravnomočnih odločb; sodbi z dne 13. januarja 2004 v zadevi Kühne in Heitz¹⁴, točka 28, in z dne 16. marca 2006 v zadevi Kapferer¹⁵,

25. Slovaška republika meni, da je bil edini mogoči ukrep, ki ga je tudi izvedla, torej vložitev pravnega sredstva proti družbi Frucona. Taka izterjava pomoči dejansko ni pomenila kršitve načela enakovrednosti, saj po mnenju Slovaške republike – poleg tega da očitek temelji na splošnih in nenatančnih trditvah – to načelo ni upošteveno, kadar je izterjava pomoči treba uskladiti z načelom procesne avtonomije držav članic. Odločba nazadnje ne more pomeniti izvršilnega naslova, ker (a) ni naslovljena na posameznika, ampak na državo članico; (b) ne zavezuje prejemnika pomoči, ampak državo članico, ki jo je dodelila; (c) ni dovolj natančna, da bi bila sama po sebi lahko izvršilni naslov. Slovaški organi poleg tega opozarjajo, da je področje uporabe načela enakovrednosti varstvo pravic posameznika, ne pa obveznosti držav članic nasproti Komisiji.

26. Komisija v repliki zavrača razlog v zvezi z dobesedno razlago odločbe, ki so ga navedli slovaški organi, saj ni dvoma, da je bila z odločbo Slovaški naložena obveznost, naj pomoč dejansko izterja v določenem roku, razen

14 – C-453/00, ZOdl., str. I-837.

15 – C-234/04, ZOdl., str. I-2585.

v primeru izrednih okoliščin – na katere pa se slovaška vlada ni sklicevala – v katerih bi izterjava postala nemogoča.

izjeme, če gre pri zadevni določbi za pravnomočno sodno odločbo; v vsakem primeru pa je treba pomen pravnomočnosti odločb presoјati glede na razmere, v katerih so sprejete, zlasti glede na obseg, v katerem stranke razpolagajo s predmetom sodnega postopka. V obravnavani zadevi je obseg razpolaganja zaradi pristojnosti Skupnosti, ki jih nacionalni sodni organi morajo upoštevati in uveljaviti, minimalna. Nazadnje, navedeno velja ne glede na to, da slovaško pravo ureja primere razveljavitve pravnomočnih odločb (člen 228 zakonika o pravdnem postopku).

27. Komisija priznava, da ker v pravu Skupnosti ni določb o postopku izterjave pomoči, države članice same določijo, kako jo bodo izterjale, vendar le, če se jo dejansko izterja in če se nacionalne določbe uporabijo tako, da izterjava pomoči, ki se zahteva v skladu s pravom Skupnosti, ne postane praktično nemogoča. Komisija poleg tega slovaškim organom ni nameravala vsiliti načina izterjave pomoči; zlasti ni zahtevala, naj davčni urad razveljavi sodno odločbo, ampak je kot enega od mogočih postopkov zgolj predlagala, naj pristojni organi preklichejo dodelitev pomoči.

29. Nazadnje, Komisija prereka, da je bilo v zadevi spoštovano načelo enakovrednosti, in zavrača trditev Slovaške republike, da naj bi bilo področje uporabe tega načela varstvo pravic posameznika, saj je Sodišče v sodbi z dne 21. septembra 1983 v zadevi *Deutsche Milchkontrol*¹⁶ in v zgoraj navedeni sodbi z dne 20. marca 1997 v zadevi *Alcan Deutschland*, točka 24, prav glede primera državne pomoči odločilo drugače. Po drugi strani Komisija meni, da je njeno sklicevanje na slovaško davčno pravo zadosten dokaz, da je bila zadevna odločba obravnavana manj ugodno.

28. Komisija ob sklicevanju na načelo primarnosti prava Evropske unije in na sodno prakso iz zadeve *Lucchini* (kljub navedbam slovaških organov bi bila uporaba te sodne prakse, če se omejimo na razlago veljavnega prava, v obravnavani zadevi popolnoma ustrezna) trdi, da iz navedenega načela izhaja prepoved uporabe vseh nacionalnih določb, ki nasprotujejo učinkoviti in takojšnji izvršitvi odločbe. V zvezi s tem ni mogoče narediti

30. Slovaški organi v dupliki ponovno zatrjujejo, da so za izterjavo pomoči storili vse, kar

16 – 205/82, Recueil, str. 2633.

je bilo mogoče, pri čemer so se dobesedno držali izvirne različice odločbe. Vztrajajo pri tem, da neupoštevanje pravnomočnih sodnih odločb ni mogoče. Nazadnje pojasnjujejo, da te okoliščine nikoli niso navajali, da bi dokazovali nezmožnost izterjave pomoči ali da bi se izognili obveznosti izterjati pomoč, ampak le da bi ponazorili težavnost izvedbe tega postopka v dveh mesecih.

ta rezultat, sprejeti vse potrebne ukrepe, da zagotovijo učinkovitost odločb Komisije“.

32. Člen 14(3) Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999:

III – Pravni okvir

31. V uvodni izjavi 13 Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999 z dne 22. marca 1999 o določitvi podrobnih pravil za uporabo člena 93 Pogodbe ES¹⁷ je navedeno:

„Brez poseganja v odločbo Sodišča Evropskih skupnosti na podlagi člena 185 Pogodbe se vračilo izvede nemudoma in skladno s postopki, določenimi v nacionalni zakonodaji zadevne države članice, če omogočajo takojšnjo in učinkovito izvajanje odločbe Komisije. V ta namen in v primeru postopka pred državnimi sodišči zadevne države članice sprejmejo vse potrebne ukrepe, ki so jim na voljo v teh pravnih sistemih, vključno z začasnimi ukrepi, brez poseganja v pravo Skupnosti.“

„ker je treba v primeru nezakonite pomoči, ki ni združljiva s skupnim trgom, ponovno vzpostaviti učinkovito konkurenco; ker je v ta namen potrebno, da se pomoč, vključno z obrestmi, vrne brez odlašanja; ker je primereno, da se vračilo izvede skladno s postopki nacionalnega prava; ker uporaba teh postopkov ne sme, s preprečevanjem takojšnje in učinkovite izvedbe odločbe Komisije, preprečiti ponovne vzpostavitve učinkovite konkurence; ker morajo države članice, da bi dosegle

33. Člen 23 Uredbe Sveta (ES) št. 659/1999:

„1. Če zadevna država članica ne izpolni pogojev ali negativne odločbe, zlasti v primerih, navedenih v členu 14, lahko Komisija zadevo predloži neposredno Sodišču Evropskih skupnosti skladno s členom 93(2) Pogodbe.

17 – UL L 83, str. 1.

2. Če Komisija meni, da država članica ni izpolnila sodbe Sodišča Evropskih skupnosti, lahko Komisija zadevo obravnava skladno s členom 171 Pogodbe.“

vprašanje glede veljavnosti te odločbe¹⁸, kar je po mojem mnenju nujen pogoj za nastanek obveznosti izpolnitve, ki je pravi in izključni predmet tega postopka.

IV – Presoja

34. Dejstvo, da je bila odločba, katere neizpolnitev je očitana v tem postopku, predmet tožbe, ki jo obravnava Splošno sodišče (zadeva T11/07), ki v zvezi s tem ni izdalo začasne odredbe, ni ovira, da bi Sodišče odločalo o tej neizpolnitvi, pri čemer odločanja ni treba prekiniti do izdaje odločbe v navedeni zadevi (zgoraj navedena sodba z dne 5. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Franciji, točka 60).

35. Edini predmet obravnave v tem postopku je ravnanje slovaških organov v zvezi z Odločbo z dne 7. junija 2006 o državni pomoči C 25/05, saj Komisija Slovaški republiki očita, da ni izpolnila obveznosti izvršitve te odločbe v skladu s členom 288 PDEU in členom 14(3) Uredbe Sveta (ES) 659/1999 z dne 22. marca 1999. V skladu z ustaljeno sodno prakso je torej iz presoje treba izločiti

36. Najprej je treba ugotoviti, kaj je predmet neizpolnjene obveznosti. Slovaška republika trdi, da glede na besedilo odločbe ni obvezana v vsakem primeru izterjati pomoči, ampak le, da to poskuša doseči. Čeprav je treba priznati, da bi bila taka razlaga na podlagi slovaške različice odločbe mogoča¹⁹, pa je glede na zakonodajo, ki jo je treba uporabiti, in ustaljeno sodno prakso s tega področja gotovo, da so slovaški organi vedeli, kaj se od njih dejansko zahteva. Zato ni treba presojati, ali so slovaški organi izpolnili obveznost storiti vse, kar je treba, za izterjavo pomoči, ampak ali je bila ta dejansko izterjana, saj je bil to predmet naložene obveznosti. Drugo vprašanje pa je, ali zadevno državo – če nazadnje ne izterja nezakonite pomoči – dejstvo, da je za ta namen sprejela vse potrebne ukrepe, lahko

18 – Sodišče je dejansko večkrat odločilo, da se zadevna država članica v odgovoru na tožbo zaradi neizpolnitve, ki je bila vložena zaradi neizvršitve odločbe, ne more sklicevati na nezakonitost te odločbe (glej med drugim sodbo z dne 6. marca 2008 v zadevi Komisija proti Španiji (C196/07, ZOdl., str. I-0041, točka 34), razen če ima tako velike in očitne posebne pomanjkljivosti, da bi se lahko štel, da odločba ne obstaja (sodba z dne 30. junija 1988 v zadevi Komisija proti Grčiji, C-226/87, Recueil, str. I3611, točka 16).

19 – Čeprav glede tega ni dvoma, kot v repliki trdi Komisija (točka 10), če se upošteva druge jezikovne različice te odločbe. Kot primer lahko navedem angleško („to recover the aid“), francosko („récupérer l'aide“) in nemško („Beihilfe zurückzufordern“) različico – in v tem večjezičnem kontekstu je treba razlagati določbe odločbe (glej med drugim sodbo z dne 17. julija 1997 v zadevi Ferriere Nord proti Komisiji (C219/95, Recueil, str. I-4411, točka 15)).

razbremeniti odgovornosti zaradi neizpolnitve, če se ugotovi absolutna nezmožnost izpolnitve odločbe (glej med drugim zgoraj navedeno sodbo z dne 26. junija 2003 v zadevi Komisija proti Španiji, točke od 45 do 47), pri čemer je jasno, da je bila prvotna obveznost vedno dejanska izterjava pomoči, in ne zgolj sprejetje ukrepov za doseg tega namena. Gre torej za tipično obveznost rezultata, torej nič drugega kot ponovno vzpostavitev ravnotežja pogojev na trgu, ki je bilo s priznanjem nezakonite državne pomoči enemu od udeležencev na trgu porušeno (zgoraj navedena sodba z dne 5. junija 2006 v zadevi Komisija proti Franciji, točka 47). Vsekakor pa se izpolnitev določenega cilja, kot bo razvidno spodaj, ne zahteva za vsako ceno in zlasti ne za ceno neupoštevanja načel pravne države, ki kot taka veljajo za temeljna načela Unije.

37. Najprej, očitno je, da upoštevena obveznost ni bila izpolnjena, saj je dejstvo, da pomoč ni bila izterjana. Glede na to je treba preučiti, ali je to neizpolnitev mogoče upravičiti, pri čemer je ugovor Slovaške republike glede kratkosti roka za izterjavo pomoči neupošteven. V obravnavani zadevi bi bilo treba ta ugovor – kot vse druge, ki se nanašajo na vsebino odločbe – uveljavljati zoper odločbo in v posebnem postopku izpodbijanja, ne pa med njeno izvršitvijo. Poleg tega si slovaški organi v navedbah nasprotujejo, saj po eni

strani trdijo, da je bila izterjava pomoči zaradi okoliščin primera nemogoča, po drugi strani pa, da imajo v zvezi s tem dejansko le velike težave (kar bi upravičilo zahtevo po daljšem roku). Kakor koli, gotovo in odločilno je, kot trdi Komisija, da je bila ta tožba vložena 29 mesecev po tem, ko so slovaški organi prejeli odločbo, in po večkratnih pozivih s strani Komisije.

38. V skladu z ustaljeno sodno prakso se ob neobstoju določb prava Skupnosti o postopku izterjave nezakonitih pomoči, ki so jih dodelili zadevni državni organi, načeloma uporabijo upošteвне določbe nacionalnega prava (načelo procesne avtonomije; tako v zgoraj navedeni sodbi Komisija proti Španiji z dne 26. junija 2003, točka 22), ki pa jih morajo navedeni organi vedno razlagati tako, kot je najugodnejše za izvajanje prava Unije (zgoraj navedena sodba v zadevi Lucchini, točka 60). To pravilo je določeno v členu 14(3) Uredbe Sveta (ES) 659/1999, ki napotuje na „postopk[e], določen[e] v nacionalni zakonodaji zadevne države članice“, vendar le, „če

omogočajo takojšnjo in učinkovito izvajanje odločbe Komisije“. Kljub temu je treba obenem opozoriti, da se v skladu z odstavkom 1 tega člena izterjave pomoči ne sme zahtevati, „če bi bilo to v nasprotju s splošnim načelom prava Skupnosti“.

uporabila Slovaška republika, primeren za izterjavo nezakonite pomoči, ampak, spet, ali je obstoj pravnomočne nacionalne sodne odločbe zadosten razlog, da se zavezanca oprosti obveznosti uporabiti kakršen koli postopek. To pa zato, ker pravnomočnost namreč načeloma pomeni, da je vsak poskus spremembe vsebine takih določb neuspešen ali vsaj izjemno težko uspešen in načeloma tudi nezdružljiv z zavezujočnostjo rokov, ki so državam članicam običajno določeni za učinkovito izterjavo pomoči, ki so bile razglašene za nezakonite.

39. Kot smo videli, je bil izid nacionalnega postopka, ki so mu sledili slovaški organi, ta, da nezakonita pomoč do zdaj ni bila izterjana. Res je sicer, da Slovaška republika nikakor ne zavrača, da bi bilo nazadnje zadevno pomoč mogoče izterjati, saj je med obravnavo navedla, da ni mogoče izključiti preverjanja na podlagi člena 228(1) zakonika o pravdnem postopku – h kateremu se bomo vrnili v nadaljevanju – katerega posledica bi lahko bila razveljavitev pravnomočne sodne odločbe, zaradi katere slovaški organi do sedaj niso mogli zahtevati vračila zadevne pomoči. Vendar bi tudi v tem primeru Slovaški republiki lahko očitali neizpolnitev, saj je obveznost, ki jo je treba v tem primeru izpolniti, izvršitev odločbe z dne 7. junija 2006 v določenem roku.

40. Menim, da temeljno vprašanje v tej zadevi ni, ali je nacionalni postopek, ki ga je

41. To pomeni, da je zaradi obstoja pravnomočne sodne odločbe v tem primeru vprašljiva predpostavka, ki je običajno izhodišče v postopkih zaradi neizpolnitve: nacionalni akti in določbe, zaradi katerih ni mogoče izpolniti naložene obveznosti, se ob upoštevanju ustreznih postopkov lahko odstranijo brez večjih težav. Glede na to, da se je Slovaška republika sklicevala na pravnomočno sodbo, ki sicer ne izključuje povsem možnosti vračila neupravičeno priznane pomoči, vendar pa dosego tega cilja izjemno otežuje, in da je Komisija v zvezi s tem v repliki navedla, da pravnomočnost ne more biti učinkovit

ugovor zoper obveznost ustrezne in pravočasne izpolnitve odločbe, je očitno, da se bo temeljno pravno vprašanje v tej zadevi spet nanašalo na problem upoštevnosti pravnomočnosti pri opredelitvi pogojev odgovornosti držav članic glede obveznosti v razmerju do Unije. To vprašanje pa se slednjič na splošno nanaša na opredelitev razmerja med nacionalnim pravom in pravom Skupnosti.

pravnomočne odločbe, ki pa zaradi zapletenosti trajajo dlje kot običajni postopki.

42. Na razpolago so te možnosti: če se, po eni strani, pravnomočnosti ne upošteva kot določilnega elementa pravnomočnih sodnih odločb, zaradi katerega jih je treba obravnavati na poseben način ter drugače od drugih aktov in državnih odločb, je treba ugotoviti, da moramo ta primer rešiti ob uporabi ustaljene sodne prakse s področja neizpolnitev, za katere so odgovorni upravni in zakonodajni organi držav. Če pa, po drugi strani, sprejememo, da je pravnomočnost okoliščina, ki ima poseben pomen za ugotavljanje odgovornosti države, se postavlja vprašanje, v kakšnem obsegu to velja. Tako pravnomočnost lahko popolnoma opraviči neizpolnitev ali – v manj skrajni razlagi – je lahko razlog, na podlagi katerega se ugotovi, da čeprav obveznost države ni prenehala, ta lahko sproži postopke za razveljavitev

43. V obravnavani zadevi se tako ponuja priložnost, da se z določenega vidika podrobneje razjasni opredelitev razmerja med pravom Unije in pravom držav članic. Medtem ko je načelo primarnosti samo po sebi in glede logike svojih posledic dovolj dobro utemeljeno²⁰, pa je bil napredek na področju določitve obsega tega načela v primerih, ko je v morebitnih kolizijah med nacionalnim pravom in pravom Skupnosti vpletena sodna oblast države članice, manjši.

44. Sodna oblast je seveda neločljiv del države članice v okviru odgovornosti, ki jo ima v razmerju do svojih državljanov zaradi kršitve posameznih pravic, določenih v pravu Unije (glej med drugim sodbo z dne 30. septembra 2003 v zadevi Köbler²¹), in v razmerju do same Unije na podlagi člena 258 PDEU (sodba z dne 9. decembra 2003 v zadevi Komisija proti Italiji²², točka 29); po logiki teh strukturnih načel sodne odločbe, vključno s pravnomočnimi (kot potrjuje primer, odločen s sodbo z dne 12. novembra 2009 v zadevi

20 – V dolgem procesu, ki se je začel s tako ustaljenimi sodbami, kot sta ti z dne 15. julija 1964 v zadevi Costa proti E.N.E.L. (6/64, Recueil, str. 1141) in z dne 9. marca 1978 v zadevi Simmenthal (106/77, Recueil, str. 629). Od takrat velja, da ima pravo Skupnosti v primeru kolizije prednost pred pravom držav članic, pri čemer se te ne morejo sklicevati niti na najvišje predpise.

21 – C- 224/01, ZOdl. 2003, str. I-10239.

22 – C-129/00, ZOdl. 2003, str. I-14637.

Komisija proti Španiji²³) – enako kot zakon ali ustavna določba – torej ne morejo imeti prednosti pred predpisom, določbo ali aktom Skupnosti.

članic zagotavljajo skladnost volje vlade z zakonodajno večino, neposredno velja tudi za zakonodajno oblast, je načeloma popolnoma nepovezana z voljo sodnikov in sodišč; in nazadnje (c) ker načeli pravne varnosti in gotovosti, ki ju utemeljuje načelo pravnomočnosti sodnih odločb, nikakor nista tuji pravu Unije, ampak sta, nasprotno, njegovi temeljni in nujni načeli.

45. Vendar pa je preprostost tega razlogovanja varljiva. In sicer iz različnih razlogov: (a) najprej, ker je sodna oblast države članice glede na funkcijo obenem sodna oblast Unije, zaradi česar razmerje, ki ga ta načela utemeljujejo, ni več opredeljeno z obstojem dveh ločenih in različnih normativnih in oblastnih sistemov, ampak se nanaša na oblast, v katere ravnanjih se norme teh dveh nasprotujočih si sistemov poenotijo; (b) drugič in pomembneje, ker zaradi institucionalne in funkcijske neodvisnosti sodišč ni možnosti, da bi vlade – oziroma tisti, ki predstavljajo državo v razmerjih z Unijo in ki so v razmerju do te neposredno obvezani glede sprejetja nacionalnih ukrepov, potrebnih za izpolnitev prevzetih obveznosti – posegale ali vplivale na njihovo delo. Ta obveznost, ki v obsegu, v katerem demokratični parlamentarni sistemi držav

46. Čeprav bi sodba v zadevi Lucchini, h kateri se bomo vrnili spodaj, lahko utemeljevala drugačno ugotovitev, je gotovo, da je Sodišče načelu pravnomočnosti kot načelu, značilnem za pravno državo, vedno priznavalo dolžno spoštovanje, in da ga je zato prevzela tudi Unija kot skupnost držav, ki temeljijo na načelih pravne države. Kot primer lahko navedemo sodbo z dne 3. septembra 2009 v zadevi Fallimento Olimpiclub²⁴, točka 22 (v kateri sta citirani zgoraj navedeni sodbi v zadevah Köbler, točka 38, in Kapferer, točka 20), v kateri Sodišče poudarja „pomen načela pravnomočnosti, tako v pravnem redu Skupnosti kot v nacionalnih pravnih redih“, saj „da bi se zagotovili stabilnost prava in pravnih razmerij in učinkovitost sojenja, je namreč pomembno, da sodnih odločb, ki so postale pravnomočne po tem, ko so bila izčrpana vsa razpoložljiva

23 – C-154/08, neobjavljena v ZOdl.

24 – C-2/08, ZOdl., str. I-7501.

pravna sredstva, ali po tem, ko so se iztekli roki zanje, ni več mogoče izpodbijati“.

točka 32). Sodišče se je torej nazadnje izreklo za povrnitev škode pod posebnimi pogoji, namesto da bi z razveljavitvijo pravnomočne odločbe za vsako ceno vzpostavilo položaj pred kršitvijo prava Skupnosti.

47. V tem smislu je Sodišče priznalo, da države načeloma niso obvezane obiti pravnomočne sodne odločbe niti, če bi s tem lahko odpravile kršitev prava Unije (sodba z dne 1. junija 1999 v zadevi *Eco Swiss*²⁵ in zgoraj navedena sodba v zadevi *Kapferer*). Za odpravo kršitve je zato v okviru nacionalnega pravnega reda treba sprožiti morebiten postopek preverjanja pravnomočne odločbe, če je tak postopek predviden v ustreznem nacionalnem pravnem redu (zgoraj navedena sodba v zadevi *Kühne & Heitz*). Nazadnje, če to ni bilo mogoče, je Sodišče pravnomočno sodno odločbo raje obravnavalo kot protipravno ravnanje, zaradi katerega država lahko odgovarja (glej med drugim zgoraj navedeno sodbo v zadevi *Köbler*), kot da bi dopustilo kršitev načela pravnomočnosti. Vendar Sodišče ni bilo togo, saj glede na „posebnosti sodne funkcije in legitimne zahteve po pravni varnosti odgovornost države v takem primeru ni neomejena“ in bi se jo „lahko vzpostavilo samo v izjemnem primeru, ko bi nacionalno sodišče, ki odloča na zadnji stopnji, očitno kršilo upošteavno pravo“ (sodba z dne 13. junija 2006 v zadevi *Traghetti del Mediterraneo*²⁶,

48. To je tako, ker pravna varnost velja za eno od splošnih načel prava Unije (glej med drugim sodbo z dne 12. februarja 2008 v zadevi *Kempter*²⁷, točka 37) in je kot tako vključeno v primere omejitev, ki so v členu 14(1) Uredbe (ES) 659/1999 določene v zvezi z nalogo Komisije, da izterja državno pomoč. Kot sem že poudaril, pri tem ne gre za sodno prakso, katere načelna izhodišča so bila v zadevi *Lucchini* spremenjena. Kot je navedel generalni pravobranilec Geelhoed v sklepnih predlogih, predstavljenih 14. septembra 2006 v zadevi *Lucchini* (točka 16), je bila ta zadeva zaradi spleta pravnih in dejanskih okoliščin „zelo nenavadna“²⁸. Primer je bil res nenavaden, saj je bila v nasprotju s prejšnjimi zadevami, ki jih je obravnavalo to Sodišče, pravnomočna sodna odločba iz te zadeve izdana po aktu Skupnosti, v nasprotju s katerim je bila. Tako ni šlo za akt ali določbo, katere izvršitev je bila

25 – C-126/97, Recueil, str. I-3055.

26 – C-173/03, ZOdl., str. I-5177.

27 – C-2/06, ZOdl., str. I-411.

28 – Tako jo je razumela tudi večina stroke, na primer Germelmann, C. F., EWS, 9/2007, str. 392; Kremer, C., EuZW, 23/2007, str. 726. Poleg tega prevladuje mnenje, da Sodišče s to sodbo ni opustilo predhodne sodne prakse, temveč še utrdilo logiko ustaljene teorije; glej na primer Peroni, G., *Diritto del commercio internazionale*, 22.1, 2008, str. 221; Biondi, A., *Common Market Law Review*, 2008, str. 1459; Fontana, E., *Diritto del commercio internazionale*, 22.1, 2008, str. 193.

v okviru nacionalnega prava ovirana zaradi obstoječe pravnomočne nacionalne odločbe, ampak, ravno nasprotno, za odločbo Komisije s področja izključne pristojnosti Evropske unije, katere izvršitev je ovirala pravnomočna odločba, ki jo je *ex post* izdalo nepristojno sodišče. V okoliščinah te zadeve ni bilo nasprotja med pravno varnostjo in gotovostjo pravnomočnosti na eni strani ter primarnostjo in učinkovitostjo prava Unije na drugi. Nasprotje se je nanašalo na varnost in gotovost glede pogojev, s katerimi je opredeljeno razmerje med pravom Unije in pravom držav članic na eni strani in nezakonitim poskusom uveljavitve nacionalne odločbe, izdane brez ustrezne pristojnosti, v notranjem pravnem redu na drugi strani. Sodišče se je v analizi zato osredotočilo na delitev pristojnosti med Unijo in države in se večinoma izognilo presoji zadeve z vidika pravnomočnosti.

sodišče Unije in je bilo kot tako strogo podrejeno pravnemu redu Skupnosti. To nazadnje pomeni, da na podlagi takih odločb nikoli ne more biti veljavno izdana sodba, kot je ta, ki je bila v navedeni zadevi tako očitno v nasprotju z odločbo Komisije. V okviru tega sodnega postopka, ki je uradno nacionalni postopek, po funkciji in glede na uporabljeno pravo pa spada na področje prava Skupnosti, je bila torej lahko izdana sodba, ki je bila z vidika nacionalnega prava brez dvoma pravnomočna, vendar je bila v okviru postopka, ki je glede na uporabljeno pravo spadal na področje prava Skupnosti, brez pravnih učinkov. V tem in temu podobnih primerih zadnje odločitve (končno in pravnomočno) vedno sprejme to Sodišče (spet je treba navesti zgoraj navedeno sodbo Komisija proti Španiji z dne 12. novembra 2009).

49. Če se osredotočimo na zadnji vidik, je treba – ob strogi presoji – nazadnje priznati, da je bila pravnomočna odločba, ki je bila predmet spora v zadevi Lucchini, izdana v postopku, ki je presegal formalne meje izključno nacionalnega sodnega postopka. Dejansko lahko ugotovimo, da so bile – glede na to, da je bil predmet zadevnega postopka s področja izključne pristojnosti Unije – vse odločbe sodne oblasti, ki so posegale v izvajanje odločbe Komisije, del postopka, ki je bil po funkciji postopek prava Skupnosti. Zato lahko trdimo, da je bilo nacionalno sodišče, kot avtor teh sodb, za to pristojno le kot

50. Gotovo je, da je država članica, na katero je naslovljena odločba, s katero se od nje zahteva izterjava nezakonito dodeljene pomoči, na podlagi člena 288 PDEU obvezana sprejeti vse potrebne ukrepe za izvršitev te odločbe in nemudoma izterjati neupravičene pomoči (glej med drugim zgoraj navedeno sodbo z dne 5. oktobra 2006 v zadevi Komisija proti Franciji, točki 42 in 43). Vendar razen v tako izjemnih primerih, kot sem jih ravno opisal, uveljavljanje te obveznosti ne more pomeniti žrtvovanja vrednot pravne varnosti in gotovosti, ki ju zagotavlja institut pravnomočnosti;

to je mogoče le v ustaljenih postopkih s formalnostmi in pogoji, ki so značilni za procesno zakonitost in ki zato zagotavljajo spoštovanje prav teh načel gotovosti, varnosti in predvidljivosti, na katerih temelji nedotakljivost pravnomočnih sodnih odločb. Z drugimi besedami, Unija nikoli ni mogla zahtevati, naj država članica pomoč izterja ob neupoštevanju svoje procesne zakonitosti, saj bi ji s tem naložila kršitev temeljnega načela pravne države. Unija je namreč vedno spoštovala vrednote in načela, na katerih temeljijo ustavne tradicije držav članic in ki jih je zato prevzela tudi sama. Vendar pa Unija – kot bomo videli spodaj – od držav članic lahko zahteva, da sprejmejo tako procesno zakonodajo, ki v nekaterih primerih omogoča preverjanje sodbe, ki je v nasprotju s pravom Skupnosti, celo take, ki je postala pravnomočna. Na kratko, Unija lahko naloži odpravo kršitve po pravni poti, nikoli pa kršitev *ad casum*.

51. Če se vrnemo k našemu primeru: od držav je treba zahtevati *rezultat*, torej izterjavo pomoči, vendar ob spoštovanju temeljnih zagotovil *postopka*, ki ga je treba uporabiti za doseg tega cilja. Načeloma to pomeni tudi spoštovanje načela procesne avtonomije držav, pri čemer je treba določbe nacionalnega prava v vsakem primeru uporabiti tako, da izterjava pomoči ne postane praktično nemogoča (zgoraj navedena sodba v zadevi Alcan Deutschland, točka 24), obravnavanje aktov in določb prava Skupnosti pa mora biti

enakovredno temu, ki velja za nacionalne akte in določbe (zgoraj navedena sodba v zadevi Fallimento Olimpiclub, točka 24).

52. V tem smislu menim, da obveznost držav članic, da dosežejo rezultat izterjave nezakonito dodeljenih pomoči, nazadnje implicitno pomeni obveznost, naj uredijo procesno zakonodajo tako, da bo ta rezultat mogoč na splošno in brez ogrožanja načel, značilnih za pravno državo. Natančneje, v zadevah, kot je obravnavana, države članice v okviru določb o razveljavitvi pravnomočnih zadev, ki so običajno določene v njihovih zakonodajah, predpišejo tudi določbo o nezakonnosti po pravu Skupnosti pravnomočnih sodnih aktov ali odločb.

53. Take težnje je mogoče opaziti v nekaterih državah, ki so v skrbi za izpolnjevanje mednarodnopravnih obveznosti zaradi obstoječih okoliščin sprejele ukrepe, s katerimi bi se v notranjem pravem redu kljub obstoju nacionalnih pravnomočnih sodnih odločb omogočilo izvrševanje in učinkovitost mednarodnih sodnih odločb. Kot primer lahko

navedemo sodbo italijanskega Corte di Cassazione (kasacijskega sodišča) z dne 3. oktobra 2006 v zadevi Somogyi, ki je, da bi omogočilo uveljavitev sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice, obnovilo kazenski postopek, ki se je končal s pravnomočno sodbo. Drug primer, prav tako v zvezi z Rimsko konvencijo, je sodna praksa španskega Tribunal Constitucional (ustavno sodišče), ki je s sodbo z dne 16. decembra 1991 v zadevi Bultó izjemoma dopustilo ustavno pritožbo, da bi se omogočila izvršitev nekaterih sodb strasbourškega sodišča na nacionalni ravni, dokler zakonodajalec sodnih postopkov ne spremeni tako, da bo v nekaterih primerih taka izvršitev mogoča tudi pred splošnimi sodišči.

članic in formalnih zagotovil zakonitosti, na katerih temelji pravna država.

54. Vendar so bili v nekaterih ureditvah, na primer slovaški, sodni postopki spremenjeni prav v smislu, ki ga tu podpiram. Tako je bila z nedavno spremembo z dne 15. oktobra 2008 členu 228(1) zakonika o pravnem postopku Slovaške republike dodana točka (e), v skladu s katero je dejstvo, da je ta „v nasprotju z odločbo Sodišča Evropske unije ali drugega organa Evropske unije“, razlog za preverjanje pravnomočne sodne odločbe. Podoben predpis je bil s spremembo z dne 1. septembra 2005 sprejet v zvezi s sodbami Evropskega sodišča za človekove pravice. Taka rešitev je popolnoma primerna, saj je tako zagotovljeno spoštovanje mednarodnih obveznosti držav

55. Iz tega vidika lahko potrdimo, da je Slovaška republika s tem, da je omogočila strukturno prilagoditev svoje ureditve zahtevam prava Unije na področju državnih pomoči, občutno napredovala glede izpolnitve obveznosti kot države članice. Za nadaljnje primere tako dejansko že obstaja primerna in zadovoljiva pot za izvršitev odločb Komisije na tem področju, s čimer je odpravljena težava, ki so jo do zdaj pomenile pravnomočne sodne odločbe.

56. Vendar je sklep drugačen, če premislimo – kot je tu primerno – okoliščine primera in preučimo dejavnost slovaških oblasti v zvezi z izvršitvijo odločbe z dne 7. junija 2006. Neovrgljivo dejstvo – to je treba poudariti – ki ga Slovaška republika seveda ne prereka, je, da do zdaj ni bilo mogoče izterjati pomoči, ki je bila nezakonito priznana družbi Frucona. Obdobje, ki je minilo od izdaje odločbe, neizogibno potrjuje ugotovitev, da je neizpolnitev, očitana v tem postopku, postala dejstvo. Kot

razlog za to neizpolnitev v nobenem primeru ni bila navedena nezmožnost zaradi obstoja pravnomočne sodne odločbe, saj so se slovaški organi sklicevali le na težave, ki jih taka odločba pomeni za izterjavo pomoči, nikoli pa niso trdili, da je izterjava nemogoča.

57. Čeprav je treba priznati, da iz ureditve prisilne poravnave v slovaškem pravu izhaja, da njena sodna potrditev pomeni prenehanje odpisanega davčnega dolga, in zato za Komisijo pomeni nezakonito pomoč, pa je iz stališč zastopnika Slovaške republike, podanih v procesnih vlogah in na ustni obravnavi, razvidno, da bi se lahko uporabili nekateri postopkovni ukrepi, s katerimi bi se ob pravilni uporabi verjetno lahko omogočila izterjava nezakonite pomoči v razumnem roku.

58. Tako ni mogoče izključiti, da bi zadevne sodne odločbe kljub pravnomočnosti prenehale biti ovira za izterjavo pomoči, če bi se njeno vračilo zahtevalo na podlagi – posebnega

in drugačnega od prejšnjega – *causa petendi*, in sicer na podlagi odločbe Komisije, s katero se zahteva vračilo zneska pomoči; člen 26 zakona 231/1999 o državnih pomočeh namreč določa, da „ima dajalec pomoči na podlagi odločbe Komisije o nezakoniti pomoči obveznost zahtevati vračilo od prejemnika“. Prav tako ni mogoče izključiti, da je v zadevi že pred zgoraj navedeno spremembo zakonika o pravnem postopku iz letu 2008 obstajal razlog za preverjanje, saj je člen 228(1)(a) kot razlog za obnovo sodnega postopka določal obstoj „elementov, odločb in dokazov“, ki niso bili uporabljeni v prvotnem postopku in bi bili lahko odločilni za njegov izid. Nazadnje nikakor ni mogoče izključiti, da bi se vračilo pomoči lahko doseglo ob uporabi zakonodajne spremembe iz leta 2008, s katero je bil uveden poseben razlog za preverjanje, ki se je nanašal na odločbe Unije, in sicer že od prvega dne začetka njene veljavnosti. Sicer pa se zdi, da je državni generalni državni tožilec glede predloga davčne uprave, naj poskuša doseči preverjanje pravnomočne odločbe, dejansko nameraval uporabiti prav ta pristop.

V – Povzetek

59. Iz navedenega izhaja, da glede na okoliščine te zadeve in iz razlogov, navedenih zgoraj, Slovaška republika ni izpolnila obveznosti izvršitve Odločbe Komisije z dne 7. junija 2006, čeprav je sprejela nekatere zakonodajne spremembe, ki naj bi – gledano v celoti – v prihodnjih primerih, podobnih obravnavanemu, omogočile izvrševanje odločb Komisije.

VI – Predlog

60. Glede na navedeno Sodišču predlagam, naj:

1. Ugotovi, da Slovaška republika ni izvršila Odločbe Komisije z dne 7. junija 2006 o državni pomoči C 25/05 (prej NN 21/2005) Slovaške republike za družbo Fructona Košice a.s. in s tem ni izpolnila obveznosti, ki jih ima na podlagi člena 288, četrti odstavek, PDEU in člena 2 navedene odločbe.
2. Slovaški republiki naloži plačilo stroškov.